אם היו עלין שלהם שחורים וכו'. ומדקתני סתמא אסורין משמע שאסורין לפי כולן כפירות שביעית עצמן ואם אינם אסורין דאמרי' וכי היתר שבהן להיכן הלך לא הוי ליה למפסק ולמתני אסורין דהא אין תופסין דמיהן כשביעית עצמה שהרי אם החליף כנגד היתר שבהן אינו תופס דמיו אלא ודאי גידולין מבטלי ליה לעיקר לגמרי כאילו לא היה לפי שאף העיקר עצמו משתנה דרך גדילתו: **ועד כאן לא שמעת לרבן שמעון בן גמליאל אלא היכא דלא טרח.** כלומר אע"ג דלא מצינת למיתי קייעתא מהך מכל מקום לא קשיא לי דנהי דהכא אמרינן דגידולין לא מבטלי עיקר לגמרי הני מילי היכא דלא טרח לבטולי אבל היכא דקא טרח כי הכא דליטרא בגליס שזרעה בקרקע אתו גידולין ומבטלין עיקר לגמרי. ולא תקשי לי אמאי דכתיבנא לעיל בריש שמעתין[ה] דסבירא לן דאי אין גידולין כעיקר פשיטא דמבטלין אותו והכא אמרינן דגדל בחיוב חייב אלמא אין גידולין כעיקר ואפילו הכי קתני גדל בפטור פטור אלמא אף על פי שאין גידולין כעיקר אין מבטלין אותו דהכא היינו טעמא משום דהיתרא לא בטיל אהאיסור דרכו להתבטל ולא ההיתר ועוד דלא טרח לבטולי עיקר אלא גידולין מאליהן באו. ודבין הוא דלעיל [מז:] נמי כי בעי למפשט בעיין דבגל שעקרו בשביעית מבגל שנטעו בכרם ונעקר הכרם דמצי לדחויי שאני בגל שנטעו בכרם דלא טרח אלא דכיון דהך דיחויא לא סגי לגבי ילדה שסבכה בזנקה גבי בגל שנטעו בכרם נמי לא דחי ליה. כן נ"ל: **הרי ליטרא מעשר דקטרת.** דהא טרח לבטולי עיקר בזריעה ואפילו הכי קתני אותה ליטרא מעשר עליה ממקום אחר לפי חשבון אלמא אע"ג דקא טרח היתר שבה לא בטיל דאי בטיל אמאי קתני מעשר עליה תבטל ההיא ליטרא לגבי גידולי שביעית: **שאני גבי מעשר דאמר קרא עשר תעשר את כל תבואת זרעך דהיתרא זרעי אינשי דאיסורא לא זרעי אינשי.** כלו' רחמנא אמר דאף זרעך שזרעת שהוא מתוקן כבר תחזור ותעשר דבטיל ליה עיקר לגבי גידולין ומדכתיב זרעך משמע דוקא דהיתירא דהכי ארחייהו דאנשי ובהיתרא קאמר דגידולין מבטלין עיקר אבל איסורא לאו זרעך מיקרי דלא זרעי ליה אינשי הלכך מזרעך משמע דבאיסורא לא אתו גידולין ומבטלין עיקר. וקשה בעיני דהא כל הך שקלא וטריא בדבר שאין זרעו כלה היא ומדאורייתא ליכא מידי שאין זרעו כלה דליחייב במעשר וכיון שכן היכי דייק מזרעך דגידולין שאין זרעו כלה אין מעלין את העיקר דבדאורייתא לענין מעשר לא משכחת לה ונראה בעיני דקרא אסמכתא בעלמא הוא וטעמא הוא דקיהיב למילתיה דבדין הוא דלבטיל היתר דזרעי אינשי לגבי גידולין דאיסורא משום דהוה ליה תערובת היתר באיסור ודבריס שאינם שוין מבטלין הן זה את זה אבל איסורא באיסורא כליטרא מעשר טבל בגידולים דהוו איסורא אי בשביעית משום איסור שביעית אי בשאר שני שבוע משום טבל אינו בדין שתהא לה בטלה אע"פ שאין האיסורין שוין מ"מ איסור באיסור הוא ודבריס שהן שוין זה לזה לגמרי אין אחד מהם מבטל את חבירו וכמו שכתבתי בפ' הנודר מן המבושל (לעיל דף נב. ד"ה וקשיא). כן נ"ל ועדיין אין דעתי נוחה ולריך אני לעשות לי רב בזה: **גופא אמר רבי חנינא פירפאה אמר רבי יאשי בגל של תרומה וכו' והא אנן תנן גידולי תרומה תרומה.** אלמא גידולין נמשכין אחר העיקר והרי הן כמותו והיאך מעלין: [ג] **בגידולי גידולין קאמרינן.** כי א"ר יאשי בגל של תרומה לא סהיה הוא עצמו אלא מגידולי בגל של תרומה ומשום הכי גידוליו דהוו גידולי גידולין שרו ומעלין: **הא נמי תנינא גידולי גידולין חולין.** כלומר דלא הוו תרומה מיהו טבל הוו: **טבל גידוליו מותרין בדבר שזרעו כלה.** טבל שהוקבע למעשר כגון שנתמרח בכרי ואסור לאכול ממנו ערלי אם זרעו גידוליו מותרין לאכול ממנו ערלי כל זמן שלא הוקבעו למעשר: **אבל דבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסורין.** לאכול מהן ערלי אפילו קודם שותו מירוח מפני שותו טבל שנתמרח כבר המעורב בהן וכל שכן גידולי גידולין של תרומה בדבר שאין זרעו כלה שאסורין: **ה"ג הכא דלא רבו גידולין על עיקרו הכא דרבו גידולין על עיקרו.** כלומר כי אמרינן גבי טבל דגידולי גידולין אסורין מיירי בשלא רבו גידולי גידולין על העיקר דהיינו גידולין אבל הכא גבי בגל של תרומה מיירי כגון שרבו גידולי גידולין. והקשה הרשב"א ז"ל מעיקרא כי אקשי ליה תנינא גדולי גידולין חולין הוה ליה לאקשויי אדרבה היכי שרי דהא בגל אין זרעו כלה ותנן דבדבר שאין זרעו כלה גידולי גדולין אסורין ותירץ דהכי קאמר אי אמרת דבגל דנקט רבי יאשי לאו דוקא ולדמיון בעלמא נקטיה וכי קאמר מותר בדבר שזרעו כלה תנינא ומשום הכי כי אמר ליה בדבוקא נקטיה לאשמועינן אפילו דבר שאין זרעו כלה פריך ליה דלאו קושטא הוא דהא בדבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסורין ושני ליה דברבו גידולי גידולין על הגידולין קאמר דמותר:

אם היו עלין שלהן שחורין אסורין הוריקו מותרין וכי שחורין אמאי אסורין לימא היתר שבהן להיכן הלך א"ל מי סברת על עיקר קתני אתוספת קתני אסורין אי הכי מאי אתא רשב"ג למימר דתניא רשב"ג אומר הגדל בחיוב חייב הגדל בפטור פטור תנא קמא נמי הכי אמר כולה מתני' רבן שמעון בן גמליאל קתני לה ועד כאן לא שמעת ליה לרבן שמעון בן גמליאל דלא קא טרח אבל היכא דקא טרח בטיל ברובא וכל היכא דקא טרח בטיל ברובא והרי ליטרא מעשר טבל דקטרח וקתני ואותה ליטרא מעשר [ה] עליו ממקום אחר לפי חשבון שאני גבי מעשר דאמר קרא [1] עשר תעשר וגו' [ו] והיתירא זרעי אינשי איסורא לא זרעי אינשי גופא א"ר חנינא תירתאה א"ר יאשי בצל של תרומה שנטעו ורבו גידוליו על עיקרו מותר למימרא דגידולי היתר

אפוספא קתני. דאסורין לאכלן בשמיטת דחייב לבערן אבל העיקר שרי דאמרינן היתר שבהן להיכן הלך: **הגדל בחיוב.** בשביעית חייב בביעור: **והגדל בפטור.** דזהו העיקר הגדל בששית פטור הכי נמי קאמר תנא קמא כו': תרץ **כולה מתניתין ר' שמעון בן גמליאל קתני לה והכי קתני שרשב"ג אומר הגדל כו'.** ולעולם למרי' היתר שבהם להיכן הלך: וקא מהדר גמרא [ג] לעולם ואפי' לר"ש לא אמרי' היתר שבהן להיכן הלך ועד כאן לא אמר רשב"ג הגדל בפטור פטור דאמרינן היתר שבהן להיכן הלך דלא קא בטיל היתר היכא דלא קא טרח כגון התם שירדו עליהן גשמים ומחו מאליהן אבל היכא דקא טרח כגון הכא דנטען דקתני שתיקנה וזרעה הואיל ועבד בה מעשה גידולין של איסור מבטלין את ההיתר והוי הכל אסור להכי מתעשר לפי כולה: **מעשר עליה לפי חשבון.** ואף על גב דקא טרח לגבי שאר גידולין: **היתירא זרעי אינשי.** דבר שהוא מתוקן רגילים בני אדם לזרוע וסגי ליה בשני מעשרות במעשר ראשון ומעשר שני אבל דבר של איסור אין רגילין בני אדם לזרוע והואיל ואיהו קא זרע באיסורא שזרעה בלא תרומה ומעשר קנסינן ליה השתא שמעשר אותו עישור שהיה לו ליתן אשתקד שלא ישתכר בכך:

תרומה

לזרעה לא בטילא מדאורייתא: עשר תעשר את כל תבואת זרעך וגו'. שלריך לעשר את כל מה שגדל בשדה ולא יעכה מן השמיטה התבואה שזרע שהיתה כבר מתוקנת דהדרא לבטלה ודוקא מתוקנת שדרך אדם לזרוע אבל איסורא דלא זרעי אינשי לא הדרא לבטלה:

גופא אמר רבי חנינא טירתאה בצל של תרומה כו' מותר. דהוי מולין ומותר לזרוע:

הדרן עלך הנודר מן הירק

(ה) גמ' מעשר עליה:
(ו) שם היתירא זרעי:
(ז) רש"י ד"ה וקא מהדר גמרא וקאמר לעולם אפילו לר"ש כו' פטור ואמרינן היתר כו' בטיל היתר אלא היכא דלא כו' מאיליהן הש"ד:

תוספות

אם היו עלין [שלהן] שחורין **אסורין.** אף מה שבלו בשמיט אלמא היתר דידהו פקע: **אמר** ליה **רב חסדא** מי סברת **על עיקר קתני אסורין** על תוספת קתני. אבל על עיקר מותר אם ניכר מן הגידולין: **א"ה.** דלא"ק אין איסור אלא גידולין לבד מאי אתא למימר דאמי ר"ג הגדל בחיוב חייב הגדל בפטור פטור דבן גמליאל [קאמר] אפי' עליהן אבל הגדל בחיוב אסורין באיסור שביעית אבל הגדל בפטור כלומר בהיתר קודם שביעית והכי דאין העיקר ניכר וכולו אסור מכל מקום נפקא מינה במה שהעיקר מותר שאינו לריך שאיס רק מן הגידולין: **ת"ק** נמי הכי קאמר. בתמיה לדידך דאמרת דלת"ק אינו אוסר אלא הגידולין: **ה"נ** כולה מתניתין ר"ג [קתני לה] (דלת"ק אינו אסור אלא גידולין) ועד כאן לא שמע ליה לר"ג דלא טרח אבל טרח בטל ברוב כך הש"ב לו דבה דסבירא ליה דהתר פקע וקאמר דר"ג נמי דאמר גלו בפטור פטור מודה הכא בליטרא בגל שאיקנה וזרעה שהיתר שבו פקע דהתם במילתי' דר"ג לא טרח בגידולין ומאליהם הם בגידולין והתיתם מבטלין באים הלכך לא תשיבי לבטל העיקר אבל בגל דטרח בגידולין והתיתם מבטלין את העיקר ואמר הר"ם דהאי טעמא דטרח ולא טרח הייט כדאמר במנחות פרק רבי ישמעאל (דף ע.) גבי הך דבגל שאיקנה דהכא דטרח בגטיעתו אבל התם בגידולין דשביעית לאו הייט גטיעתו כלו' אין הגטיעה באיסור שבערב שביעית בגוטע' ובאים משביעית אבל הכא תחלת גטיעתה [בתוך בשביעית] לכך מבטלין גידולין לעיקר ודבר זה מגומגם בליתא להך מילתא דר"ג גבי הך בריתא ואם היו שחורים עליהן: **והרי ליטרא מעשר טבל.** פי' לעיל אלמא אף על גב דלא קא טרח לא קמבטלי:

שאני התם. כהך דקאמר דמתעשר לפי כולה דאמר קרא עשר תעשר את תבואת זרעך אלמא תבואה זרועה בעי לעשורי כל המעשרות והך נמי שאיקנה הוי התם זרועה דהיתירא זרעי אבל איסור לא זרעי דרך לזרוע מעשר עצמו כשאינו מתוקן לתרומת מעשר ומיהא לא אתיי קרא הלכך לא בטל ולא בעי לעשורי כבתחלה כיון דטרח בטלה אבל הכא דטרח שאיקנה דהייט כדרך שבני אדם מוליאין לזריעה יש לנו להעמיד זה קרא דעשר תעשר שלריך לחזור ולעשר כבתחלה:

(ה) נדף מז: ד"ה וכיון],
(ו) מכאן שיך לדף ס.,

תורה אור השלם

1. עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה:
דברים יד כב

פירוש הרא"ש

מי סברת על עיקר קתני על תוספת קתני. ואם היה ניכר העיקר בין התוספת היה מותר ואם נתערבו באחרים אין לריך לבטל אלא התוספת והוה מלי לאקשויי מההיא דהמנכס לחזיון דגידולי היתר מעלין את האיסור והכל מותר: **אי הכי מאי אתא רשב"ג** לומר דתניא רשב"ג אומר הגדל בחיוב חייב והגדל בפטור פטור לא אלינו רשב"ג אולם על מעשה דבגליס וגם לשון חיוב ופטור לא שייך למימר בשביעית אלא איסור והיתר ולריך לפרשו בדומה דהכי פריך אי הכי דמפרשת דאיסור אתוספת קאי ואכר הא' תנא דבעטע אחד יש איסור והיתר הא דקאמר רשב"ג גבי אילן שנתקאמו עומד בארבע ומקלאמו עומד חוזה לארבע דהגדל בחיוב חייב ובפטור פטור ואשמועינן דבאילן אחד יש איסור והיתר הא האי תנא נמי הכי אית ליה ומדקאמר התם רשב"ג אומר מעשה דאיהו לחודיה ס"ל הכי: ת"ק נמי ה"ק. הא דקאמר מ"ק לאו דוקא אלא דהחכר תחלה בהך שנעתין קרי ליה קתא: **בולה מתניתא** רשב"ג קתני לה. ודאי רשב"ג לחודיה הוא דאית ליה הך סברא וכל מעשה שנעלא שוני בה שאיסור והיתר גילין במקום אחד רשב"ג קתני לה: **ועד כאן לא שמעת** ליה לרשב"ג כו'. שנויא אחרינא קא משני וה"פ הא דקשיא לך דהאי תנא דבגליס ורשב"ג אית ליה תרא סברא ומדקתני רשב"ג אומר משמע דאיהו לחודיה אית ליה הך סברא ודאי רשב"ג לא סבר הכי תנא דבגליס דעד כאן לא שמעת ליה לרשב"ג דישנו לאיסור והיתר במקום אחד ולא מבטלי להדדי אלא היכא דלא טרח כגון באילן דאיירי ביה אבל בגליס דטרח לזרען השו חכמים על טרחו וסבירא ליה הך סברא: **ופריך מליטרא מעשר טבל.** דלא"ג דטרח

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

פרומה. דאין גידולי היתר מעלין את האיסור: **כגידולי גידולין קאמר.** דהכי קאמר גידולי בגל של תרומה שנטעה ורבו גידוליו על עיקרו דהוו להו גידולי גידולין: **פגיגא וכו'.** דגידולי גידולין של תרומה חולין: **אפי' בדבר שאין זרעו נלה.** כגון בגל גידולי גידולין מותר: **בדבר שזרעו נלה.** כגון חיטים גידולי גידולין דזהו השני: **תריץ רבויא של גידולי גידולין דרבו גידוליו על עיקרו מותר קא משמע לן.** כלומר הא אתא לאשמועינן גידולי גידולין של בגל של תרומה ורבו אותן גידולין על עיקרו מותר דזהו השלישי:

הדרן עלך הנודר מן הירק

קונם יין שאני טועם היום. דמשמע כל זמן שהוא יום ותו לא: **שבת זו.** והיה עומד בשבת אסור בכל השבת בשאת ימי השבוע: **והשבת שעברה.** כלומר (ב) בשבת שהוא עומד בה. ולהכי קרי ליה שעברה לפי שהשבת זה אינו מתחשב אחר ימים הבאים אלא אחר ששת ימים שעברו: **חדש זה.** אמר קונם יין שאיני שותה בזה החדש והיה עומד באותו יום של ר"ח: **אסור בכל החדש.** בכל שלשים יום הבאים: **וראש חדש להבא.** כלומר (ג) ר"ח זה שהוא עומד לתוכו הוא נמנה עם ימים הבאים שהוא ראשון שלהם: **וכן אם היה עומד בראש השנה ואמר קונם יין שאיני טועם שנה זו.** אסור בכל השנה ואותו היום של ראש השנה שהוא עומד בו. ולהכי קרי לעתיד לבא לפי שהוא נמנה לימים ולחדשים הנכנסים שהוא אחר זמן ולהכי קאמר לעתיד ולא קאמר להבא: **ואם היה עומד בשאת השמיטה ואמר קונם יין שאיני טועם בשבוע זו אסור בכל השבוע הבא.** (ד) ואותה שנה שביעית שהוא עומד בה נמנית לשבוע שעברה להכי קרי ליה שעברה: **ואם אמר.** שאיני טועם יום אחד (ה) מעת לעת שאם היה עומד בשעת הנדר בחצי היום אסור למחר עד חצי היום וכן אם אמר שבת אחד בחצי היום אסור עד יום שמיני לאותו יום שנדר וכן בשנה אחת וכן בשבוע אחת אסור שנה שלימה ושבוע שלם מיום ליום: **גמ' נשתחשך.** אע"פ שעבר היום: **צריך שאלה נחכם.** להתיר לו נדרו משום היכרא: **גזירה היום אחו יום אחד.** דאי אמרת נשתחשך (ו) אע"פ שעבר היום הוי מותר אתו למימר נמי כי נדר יום אחד ועומד בחצי היום מותר נשתחשך ואיהו לא הוי מותר עד מעת לעת הילכך צריך שאלה לחכם וכיון דבעי שאלה לחכם חכם מוקר כילד נדר ולא יבא לידי חילול נדר:

קונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך. דכיון דאמר היום לא משמע אלא עד שיגמור אותו יום דהיינו עד שתחשך: **שבת זו.** אם נדר באחד מימי השבוע אסור בכל ימי השבוע ויום שבת עצמו בכלל איסור של שבוע שעבר דכי אמרי אינשי שבת זו דעתייהו על ימי החול הבאים ועל יום השבת: **חדש זה.** אם נדר באחד מימי החדש אסור בכל החדש ולאם החדש להבא שאין לאם חדש אחר ימי החדש מכלל האיסור: **אלא להבא הוא נמנה ומותר:** **שנה זו אסור בכל השנה.** דהיינו עד לאם חדש תשרי אבל לאם חדש תשרי לעתיד לבא ואינו מכלל האיסור: **שבוע זה.** שני שמיטה זו אסור עד שישלמו ששה שנים של שמיטה ואסור גם כן בשנה השביעית שדינה כלשעבר. זהו פירוש משנתינו. ואחריס פירשו שבת זו אסור בכל השבת כגון שעומד ביום השבת ונדר ואמר שבת זו וקתני לאסור בכל השבת הבאה ויום שבת זה שעומד בה עכשיו אע"פ שהוא מכלל שבוע שעברה והיינו דקתני והשבת לשעבר. חדש זה אסור בכל החדש ולאם חדש להבא כגון דקאי בראש חדש וקתני לאסור בכל החדש הבא וביום ראש החדש עצמו שנדר והא פרכינן בגמרא[ו] פשיטא. שנה זו כגון שנדר בראש השנה אסור בשנה הבאה וביום ראש השנה עצמו שדינו כלהבא. שבוע זה אסור בכל השבוע השביעית לשעבר כלומר דקאי בשנה השביעית ואמר שבוע זה וקתני לאסור כל שני שמיטה הבאים ובשנה השביעית עצמה שעומד בה אע"פ שנימנית מכלל שבוע שעברה. ולפי האי פירושא נראה לי דמאי דקתני גבי שבת ושביעית לשעבר וגבי חדש ושנה להבא ולא קתני כולהו בלהבא לאשמועינן דינא דנודר באמצע זמנים הללו דבאמצע שבת ואמצע שביעית אסור בשבת ושביעית הבאים מה שאין כן בנודר באמצע החודש ואמצע שנה שמותר בראש חדש וראש השנה הבאים. מיהו האי פירושא ליתיה הכיון דשבת זו או שבוע זה קאמר למה יאסר בשבת ושבוע הבאים הוה לן למימר אלא יאסר אלא ביום שבת ושנה שביעית שעומד בהן וכדאמרינן בפ"ק דראש השנה [יב:] דהמודר הנאה מחבירו לשנה אפילו לא עמד אלא בכ"ט בחלוז כיון שהגיע אחד בתשרי עלתה לו שנה אלא פירושא קמא עיקר: **ואם אמר יום אחד שבת אחת וכו' אסור מיום ליום.** כלומר היקף אחד וביום אחד אסור מעת לעת: **גמ' נשתחשך צריך שאלה לחכם.** אע"ג דמדינא כי אמר היום מותר נשתחשך כדאמרינן במתניתין אפילו הכי מדרבנן צריך שאלה: **אמר רב יוסף גזירה היום משום יום**

א מיי' פי"ח מהל' תרומות הל' כח:
מג ב מיי' שם הל' כב:
מד ג מיי' פי"ו מהל' מעשרות הל' ו סמג עשין קלה:
מה ד מיי' פי"ח מהל' תרומות הל' כב:
א ה מיי' פ"א מהל' נדרים הל"א סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רל סעי' א:
ב ו מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' ג:
ג ז מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ד:
ד ח מיי' שם הל"ד טוש"ע שם סעי' ו:
ה ט מיי' שם הל"ד טוש"ע שם סעי' ט:
ו י מיי' שם הל"א טוש"ע שם סעי' א:
ז כ מיי' הל"ג טוש"ע שם סעי' ג:
ח ל מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ה:
ט מ מיי' שם הל"ד טוש"ע שם סעי' ז:
י נ מיי' שם הל"ה טוש"ע שם סעי' י:
יא ס ע מיי' שם הל"ז טוש"ע שם סעי' יא:
יב פ צ מיי' שם הל"א טוש"ע שם סעי' א:

הגהות הב"ח

(א) במשנה ושבת (שעברה) תז"מ וי"ב ס"א לשעבר וכן בסמוך: (ב) רש"י ד"ה והשבת שעברה כלומר ובשבת: (ג) ד"ה ורא"ש חדש זה כלומר ובראש חדש זה שהוא עומד בתוכו שהוא נמנה: (ד) ד"ה ואם היה וכו' ובאותה שנה וכו' שנמנית לשבוע: (ה) ד"ה ואם אמר וכו' יום אחד אסור מעת לעת: (ו) ד"ה גזירה היום וכו' לכשתחשך הוי מותר כל"ל ותיבות אע"פ שעבר היום נמחק:

גליון הש"ם

גמ' השבל גידוליו בוודאי. קשה לי הא בטבל ל"ש דגדוליו יבטלו דהא טבל בכ"ש והוי כמו נדרים דגדולי גידולין אסורין לאין לו ביטול דהוי דשל"מ וה"ג טבל ול"ע: **ברש"י** ד"ה ור"ח להבא. כלומר. עיין ר"ה דף טז ע"א רש"י ד"ה להבא:

פירוש הרא"ש

והתנן גידולי תרומה [תרומה]. משנה היא בפ"ע דתרומות (מ"ד) ומפרש טעמא בפ"ק דשבת (דף יז:) דילמא משכי ליה ואתי לידי תקלה: **הא** נמי **תנינא.** אי אייתי נמי בגידולי גידולין אכתי איכא לאקשויי מאי קמ"ל משנה שלימה שניו גידולי גדולין מותרין סיפא דהך מתני' דגידולי תרומה תרומה סיפא דתנן **השבל** גידוליו תרומה ב'. וכיון דאפילו גידולי גידולין של טבל אסורים בדבר שאין זרעו נלה כל שכן של תרומה דהא בדבר שזרעו נלה גידולי גידולין מותרין דבויא גידוליו על עיקרו דמותר קמ"ל. דהא דאסור גידולי גידולין נלא רבו אבל רבו אפי' גידולין מותרין דגידולי היתר מעלין את האיסור:

הדרן עלך הנודר מן הירק

עד שתחשך. שכן דרך בני אדם בשאומרים היום רוצים לומר עד השלמת היום: **שבת זו.** עומד באמצע שבת ואמר שבת זו אסור בכל השבוע: **והשבת שעבר.** ואסור נמי ביום השבת כי הוא בכלל שעבר: **חדש זה אסור בכל החדש.** אם עומד באמצע החדש ואמר חדש זה אסור עד השלום החדש ור"ח להבא ומותר בר"ח כי הוא נמנה עם החדש הבא וכן פי' שנה זו שאם נדר באמצע השנה אסור עד השלום השנה ומותר בר"ה כי הוא נמנה עם העתיד לבא ולשון העולם לומר חדש הבא ושנה העתידה לבא: **שבוע זו.** היה עומד באמצע השמיטה ואמר שבוע זו אסור עד השלום השמיטה והשביעית בכלל שמיטה שעברה ר"מ שבת זו כגון שעומד ביום השבת ואמר שבת זו אסור בכל השבוע הבאה וגם יום שבת זו שהוא עומד בו דלא תימא כיון שעבר מקצת היום וגם הוא משבת שעברה לא יאסר בו וכן אם עמד בר"ח ואמר חדש זה אסור בכל החדש וגם יום החדש נמנה להבא ואסור בו דלא תימא כיון שעבר מקצת היום אין דעתו עליו וכן אם עמד בר"ש ואמר שנה זו עלי אסור בכל השנה וגם ביום ר"ה וכן אם עמד בשנה השמיטה ואמר שבוע זו אסור בכל שמיטה הבאה וגם בשנת השמיטה שהוא עומד בה ואע"פ שעברה מקצתה ולשון עיקר: **אם אמר יום אחד שבת אחת שנה אחת שבוע אחד אסור מיום ליום.** אם עומד באמצע היום ואמר יום ז' אסור עד למחר בעת הזאת וכן אם עומד בח' בחדש ואמר חדש עלי אסור עד ח' לחדש הבא וכן בשנה וכן בשמיטה: **גמ' לכשתחשך צריך שאלה לחכם.** רבי ירמיה לא לפרש מתני' קא אתי דמתני' סריא ליה לכשתחשך בלא שאלה אלא סברא דנפשיה קאמר שהתמיד ונזר גזירה זו להגירסו שאלה לכשתחשך ורב יוסף מפרש טעם גזירתו שאם תמיד לכשתחשך:

מוסף רש"י

גידולי תרומה. אם זרעה. ואפילו דבר שזרעו כלה, כגון תבואה וקטניות (שבת יז:). **הטבל גידוליו מותרין.** אע"פ שנתמרח בכרי וזוקנבא למעבר וחל עליו שם טבל, חברו ולא הפרש מעשרותיו תחלה ומתה ונקברו וקברו, מותר לאכילת תרעי עד שיתרח בכרי, ואף על גב דגידולי תרומה תרומה, מדרבנן הוא ולמומרת, שלא להפסיד את הכהנים, אבל גידולי טבל חולין הן והרי הן כשקולין כשאר תבואה ואוכל מהן תרעי עד שיתרחה (פסחים לד.). **רבויא דרבו.** אם היה תמילתו דומה ומה גם בכבילה (ראה"ה בשמו).

הדרן עלך הנודר מן הירק

ור"ח להבא. הוא ר"ח שעבר עתה בקרוב, ומשום דקרי להחדש אשתקד שעבר, קרי להאי דלקמיה להבא (ר"ה סז.). **עד הפסח.** לענין נדרים, קונם שאיני נהנה לך עד הפסח, אסור עד שיגיע. ומשנכנס ליל ראשון מותר, ואם אמר עד שיהא פסח, אסור עד שיגיע (קדושין סד:) **דמשמע דאמר עד שיגא לו הפסח** (קדושין סד:) **דכל חד וחד הוי פני לחבירו ולא ידעי הי עד פני הפסח.** משמע עד שיגיע ומשמע עד שיגא, ר' מאיר אומר אסור עד שיגיע. דקסבר לה מעיל אינם נפשיה לספיקא, דכיון דאיכא לספוקי אי משמע עד שיגא או עד שיגיע, ודאי בדליכא ספיקא סריהה כדעתו בשעת הנדר, דהיינו עד שיגיע (לקמן סא.) ומשיגיע אין כאן פני פסח, ואע"פ שכל יום ויום של פסח פני הוא לחבירו, לא מחמת אינם נפשיה לספיקא שיהא צריך לשאול אחר שוה, וכי קאמר פני, קמא דכולה קאמר שהוא פני שבכולן (קדושין סד:). **ור' יוסי אומר עד שיצא.** דסבר מעיל אינם נפשיה לספיקא, דאיכא לספוקי שמא עד שיגא קאמר (לקמן סא.) דכל חד וחד הוי פני לחבירו ולא ידעי הי שיגא, אפילו אחרון הוי תחלתו פני לקודמו (קדושין סד:).

תוספות

בגידולי גידולין. כהן דבכל גופיה הוי גידולין של תרומה: קמשמע לן. רבי מנינא דאפילו דבר שאין זרעו כלה גידולין גידולין תרומה כמו שבל: ה"ג **התם דאא רבו הבא דדבו.** פירוש הא דאמר גידולי גידולין אסורין נבי טבל היינו כל כמה דלא רבו גידולי גידולין על העיקר אבל הכא בדבו הלכך מבטלי גידולין לעיקר ובפסרים כתוב דיבויא דדבו גידולין על עיקרו מותר קמ"ל ויש לפרש בדפרישים דמלתא דרבי מנינא מייבי דדבו גידולין על עיקרו:

הדרן עלך הנודר מן הירק

קונם יין בו' שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך. ולא אמר לעת עתה כמו בסיפא דאמר יום אחד: שבת זו. ועומד באמצע ביום ג' אי ביום ד' אסור בכל השבת. כלומר כל ימי אותה השבוע עד סופה ושבת שעברה כלומר ושבת הבא עליו סוף השבוע אסור כמו כן דלקמן השבת משבוע שעבר ונגמר פריך בסיפא: חדש זה. ועומד בט"ו ימים בטבת אסור בכל החדש עד סופו: וה"ה לחבא. פי' ר"ח שבטו של אחרון היינו כלהבא ומותר בו שהוא [מתחדש] הבא: שבוע זה אסור בכל השבוע. ועומד הוא באמצע השמיטה בשנה רביעית או חמישית לשמיטה אסור עד סוף השבוע: והשביעית שעברה. כלומר שנה השביעית הבאה היא כלשעבר שנמנית עם שמיטה שעברה ואסור בה פי' זה ריהוט. וי"מ שבת זו ועומד ביום שבת ונודר בשבת זו אסור בכל השבת כלומר בכל השבוע הבאה ושבת שעברה כלומר ויום השבת שהוא נודר בו גם הוא אסור ואע"פ שאמת הוא שהוא משבוע שעבר הואיל ונדר בו אסור ובגמרא פריך פשיטא. חדש זה ועומד בראש חדש אסור בכל החדש וי"מ שהוא בו בלהבא כלומר אותו ר"ח שנודר בו אסור ולכך קרי ליה להבא שהוא עם ראש חדש הבא וכן בני ראש השנה נמנה משנה הבאה לכך קרי ליה להבא לפי שהוא נמנה משנה הבאה. שנה זו ועומד בראש השנה. שבוע זו ועומד בשנה שביעית אסור בכל השבוע ובשביעית שעברה כלומר אע"פ שהיא מלשעבר אסור בה כיון שנודר בה: מיום ליום. כלומר עד שנה אחרת באותו יום וכן בשבוע אחרת לאותו יום שנדר: הנודר עד הפסח אסור עד שיגיע. דבלאן בני אדם עד ולא עד בכלל לכך אינו אסור אלא עד שיגיע: עד פני הפסח ר' מאיר אומר עד שיגיע. דה"ק עד לפני יום של פסח: ר' יוסי אומר עד שיצא. דשמא ה"ק עד פני שעה אחרונה של יום אחרון של פסח דסבר דמחתת אינם נפשיה לספקא ושמא תכוון לומר פני שעה אחרונה: אמר ר' ירמיה לכשתחשך צריך שאלה לחכם. ואינו מותר בלא שאלה ואע"ג דמן הדין היה מותר שהרי הגיע זמנו גזירה אטו דיכא דאמר יום אחד לומר אי שרי ליה כשאמר היום לכשתחשך אתי למישרי כשאמר יום אחד ואז הוא אסור עד מעת לעת:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

יום אחד. דאי שרית ליה לכשתחשך בלא שאלה אתי למיטעי נמי ביום אחד שיהא מותר לכשתחשך דלא משמע ליה דאיכא מידי בין יום אחד להיום: **היום ביום אחד מיחלף.** דאי שרית ליה כי אמר היום לכשתחשך בלא שאלה אתי למשרי נמי אפילו באומר יום אחד. אבל יום אחד בהיום לא מיחלף דהא כי אמר יום אחד עמד באיסורו מעת לעת הילכך לא מיחלף ליה למשרי כי אמר היום קודם שתחשך: ומה שנהגו עכשו בתענית יחיד דלא הוי אלא מצפרא ועד פנינא ואפי' הכי לכשתחשך שריא ליה בלא שאלה ולא גזרינן משום יום אחד היינו משום שהדבר ידוע שדינו של תענית כך הוא ואין איסורו כשאר נדרים שכבר קבעו לו חכמים זמן הילכך אפילו שרית ליה לכשתחשך לא אתי לאחלופי בנודר יום אחד שדיני תעניות ונדרים חלוקין הן ולא אתי לאחלופי זה ב"ל: **וראיתי לרשב"א** ז"ל כאן מה שלא נראה לעיני שהוא ז"ל כתב דהיינו טעמא דגזרינן בהיום משום שמקלא אותו יום הותר לו מתחלתו כאומר יום אחד וכיון דדמיין להדדי אתי לאחלופי אבל תענית דמתסר מתחלת היום לא דמי ליום אחד דמימר אמר להכי שריא הכא לכשתחשך לפי שנאסרתי בתחלת היום אבל ביום אחד שלא חל איסורו מתחלתו אינו בדין שהא מותר לכשתחשך. והאי פירושא לא סגי לי דהא באומר היום שהגריכוהו לכשתחשך שאלה מי לא עסקינן דקאי בשעת הנדר קודם שעלה עמוד השחר שנאסר מתחלתו כתענית יחיד אלא ודאי כדאמרן. ומהאי טעמא נמי המקבל עליו להתענות יום אחד אין מחייבין אותו שיתענה כ"ד שעות דודאי לתענית שאמרו חכמים נתכוון דהיינו מקודם שיעלה עמוד השחר עד שתחשך: **כמאן אזלא שמעתיה דרב ירמיה בר אבא בו' ברבי נתן.** כלומר דמאי דמגרכינן לא מצינו דהיום כולו

אילימא כדקתני. דאמר השנה למה לי למימר פשיטא כיון דאמר השנה משמע (א) השנה זו קאמר ועיבורה נמי בכלל הוי: **ונא אים כהו עיבור.** ולא ליתסר בעיבורה קא משמע לן: היה עומד בשנה של יובל והיה אומר קונם יין שאיני טועם יובל מהו: **שנה חמשים כלפני חמשים.** ומותר (ב) נמי בשנת חמשים דאיהו לא קאסר עילויה אלא לאחר חמשים או בשנת חמשים נמי אסור דבשנת חמשים מתחיל יובל הבא: **ואי אסר מונה שנת חמשים ואחת** (ג). שלא מתחיל למנות ז' שנים של שמיטה הבאה בשנת היובל עצמה שלא תהא מונה אחת לשנת נ' ולשנה הבאה אחריה שנת נ"א שניה אלא לשנת חמשים ואחת תהא מונה אחת ושנת נ' עצמה נמנית ליובל שעבר שאין עולה למנין שבוע הבא כדאמרינן: **יובל עולה למנין שבוע.** דשנת חמשים עולה לכאן ולכאן: **אמרו לו וכו'.** אם כן שנת יובל עולה למנין שבוע אינו אלא חמשה בשבוע ראשון של יובל שהשנה שהיא ראשונה שהיא יובל אסור לזרוע בה והשביעית נמי אסורה שהיא שמיטה ואינה אלא חמשה לזריעה: **אמר להם לדבריכם הרי הוא אומר ועשת את התבואה לשלש השנים.** שנה ששית ושנה שביעית ושמינית עד קצירתה ואי [נמי] אמרת (ד) אין יובל עולה למנין שבוע הרי כאן ארבעה שנים שצריכה לעשות לארבע שנים כילה שנת מ"ח היא ששית ותבואה שלה צריכה לששית עצמה ולשנת ארבעים ותשע שהיא שמיטה ולשנת חמשים שהוא יובל ולשנת חמשים ואחת עד הקציר הרי ארבע שנים. והאי פירכא לדברי הכל היא לדברי יהודה נמי איכא למיפרך דאע"ג דאמר יובל עולה למנין מכל מקום אסור הוא בזריעה והוו נמי ארבע שנים: **אלא.** לדברי הכל ליכא לאוקמי להאי קרא אלא בשאר שני שבוע בשש השמיטות ולא בשמיטה שביעית של יובל ולא קשיא כלל לא לדידי ולא לרבנן לדידי נמי דפרכת לי שש שנים מוקמינן ליה לקרא בשאר שני שבוע בשאר שמיטין ולא בשמיטה ראשונה הסמוכה ליובל: **מתני'** (ה) **אמר קונם יין שאיני טועם עד הפסח אסור עד שיגיע.** לדברי הכל: **עד שיהא אסור עד שילא.** דמשמע דאמר עד שילא כל הפסח: **עד פני פסח.** משמע עד שיגיע ומשמע עד שילא: **עד שיגיע.** דקסבר לא מעייל איניש נפשיה לספיקא

אילימא כדקתני למה לי למימרא אלא לאו [א]**דאמר שנה אלמא שנה כהשנה דמי ויום נמי כהיום דיניה לא לעולם דאמר השנה ומהו דתימא הלך אחר רוב השנים ולא אית בהו עיבור קא משמע לן איבעיא להו אמר יין שאני טועם יובל מאי שנת חמשים כלפני חמשים או כלאחר חמשים** [ב]**ת"ש** [ג]**דתניא פלוגתא דרבי יהודה ורבנן** [1]**וקדשתם את שנת החמשים שנה שנת החמשים אתה מונה ואי אתה מונה שנת חמשים ואחת** [2]**יובל אינו עולה למנין שבוע רבי יהודה אומר יובל עולה למנין שבוע אמרו לו לרבי יהודה הרי הוא אומר** [2]**שש שנים תזרע שדך ואין כאן אלא חמש אמר להם לדבריכם הרי הוא אומר** [3]**ועשת את התבואה לשלש השנים הרי כאן ארבע אלא איכא לאוקמה בשאר שני שבוע דילי נמי איכא לאוקמה בשאר שני שבוע: עד הפסח אסור כו': למימרא** [ד]**דרבי מאיר סבר** [ה]**לא מעייל איניש נפשיה** לספיקא

ולענין הלכה כיון דבעיין לא אפשיטא נקטינן לחומרא דיום כיום אחד דמי ואסור מעת לעת: איבעיא להו אמר קונם יין שאני טועם יובל מאי. לאו דקאמר כהדין ליטנא דהא כיון דלא אפשיטא בעיין דלעיל כי אמר יובל כיובל אחד דייניה ולא שייך למבעיא אי שנת חמשים כלפני חמשים או כלאחר חמשים אלא הכא באומר יובל זה עסקינן ולא דק בלישניה משום דעיקר בעיין ליתא אלא אי שנת חמשים כלפני חמשים שאינה כלל לחשבון יובל הבא שאין עושין שמיטה עד חמשים ושבע הילכך נודר דקאי באמצע יובל ואמר יובל זה מיתסר בה או כלאחר חמשים שאותה שנה עולה לחשבון שמיטה שלאחר חמשים ונודר מותר בה שאין שנת חמשים מכלל יובל שעבר: **ולא שנת חמשים ואחת.** שאין שנת חמשים נמנית לענין שמיטה עד שתהא נמנית בשנת חמשים של יובל שעבר ולשנה אחת של שמיטה שאחר אותו יובל: **הרי הוא אומר שש שנים תזרע וכו'.** דממעמע דלעולם קודם איסור שביעית מותר לזרוע שש שנים ולדבריך בשמיטה שלאחר היובל אינו מותר אלא ממש שנים שהרי היובל אסור בזריעה וכשיגיעו שש שנים תהא שנה ששית שנת השמיטה: **לדבריכם.** דסבירא לכו דקרא בכולהו שנים משמע הרי הוא אומר ועשת התבואה לשלש השנים ועל כרחין ליכא לאוקמיה בשמיטה של שנת מ"ט שהרי זרע של מ"ח צריך שיספיק מ"ח ומ"ט וז' וי"א עד הקציר של נ"א אלא איכא לאוקמיה בשאר שני שבוע שאינו סמוך ליובל מלפניו ובכי האי גונא קגי בשלש שנים שהזרע של ששית יספיק לששית ולשביעית ולשמינית עד הקציר: **דילי נמי.** האי קרא דשש שנים תזרע דקא מקשיתו לי מיניה איכא לאוקמה בשאר שני שבוע שאינו סמוך ליובל מאחריו: **מתני'** (ו) **עד הפסח אסור עד שיגיע.** דלשון בני אדם משמע עד ולא עד בכלל: **עד שיהא אסור עד שילא.** דמשמע עד שיהא כולו: **עד פני הפסח ר' מאיר אומר אסור עד שיגיע.** דסבירא ליה לרבי מאיר דנהי דאיכא למימר דעד פני עד רגע אחד שלפני סוף יום האחרון של פסח קאמר לא אמריגן דלא מחית אינש נפשיה לספיקא דיום שני ושלישי ושאר ימי הפסח וכי קאמר עד פני הפסח לפני יום ראשון קאמר: **רבי יוסי אומר עד שילא.** דסבירא ליה דמחית אינש נפשיה לספיקא: (ז) **עד הקליר עד הבליר עד המסיק אינו אסור אלא עד שיגיע.** כלומר אפילו אמר עד שיהא וכדקתני טעמא: **זה הכלל כל שומנו קבוע.** כלומר שיש להמשכתו זמן קבוע כגון פסח שקבעה בו תורה שבעה ימים כי אמר עד שיהא אסור עד שילא דכיון דידע זמן המשך איסורו אוסר עצמו בו וכל שאין זמנו קבוע כגון קליר ובליר שאין להם זמן קבוע שיהו נמשכין אותו זמן ולא יותר אפי' אמר עד שיהא אינו אסור אלא עד שיגיע שאין אדם אוסר עצמו בזמן שאין לו קצבה: **גמ' למימרא (מאי) דר' מאיר סבר לא מעייל איניש נפשיה לספיקא וכו'.** כדפרשינן במתניתין: (ח) **שתי רחי גנות.** משתי נשים גדולה וקטנה לכל כת וכת: **כולן אסורות.** דאיכא לספוקי דילמא גדולה שבכת שניה קאמר: **מוחלפת השיטה.** דלא מחית אינש נפשיה לספיקא: **כולן מותרות.** דלא מחית אינש נפשיה לספיקא וכי קאמר גדולה אמרינן דודאי גדולה שבגדולות קאמר: **מוחלפת השיטה.** כאן החליפו שיטתן: **והפנים.** בניחותא: ולענין הלכה כיון דמפכינן להו וקיימא לן [פנהדרין כז:] דר"מ ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי נקטינן באומר עד פני הפסח אינו אסור אלא עד שיגיע ואע"ג דבפ' האומר דקדושין רמינן נמי הני מתני' אהדדי ומסקי' התם (דף סה.) לעולם לא תיפוך דבמתני' לאו במעייל איניש נפשיה לספיקא פליגי אלא בלישנא בעלמא פליגי דר"מ סבר עד פני הפסח

עד

שבט [ט] פשיטא דהשנה עד ראש השנה משמע: **ושמע מינה שנה להשנה.** דאי דייניה כשנה אחת לא מתסר בעבורה אלא בשנים עשר חדש כרוב שנים: **מהו דתימא הלך אחר רוב שנים.** דליתסר בהן עבור וימא דאע"ג דאמר השנה לא ליתסר אלא כרוב שנים קמ"ל: **שנה** [י]**פשיטא דהשנה עד ראש השנה משמע.** דאי דייניה כשנה אחת לא מתסר בעבורה אלא בשנים עשר חדש כרוב שנים: **מהו דתימא הלך אחר רוב שנים.** דליתסר בהן עבור וימא דאע"ג דאמר השנה לא ליתסר אלא כרוב שנים קמ"ל:

מסורת הש"ס

(א) ר"ה ט. ערכין יב: לב., (ב) [לעיל יט.], (ג) שייך לעתמר' דלעיל, (ד) שייך לעתמר' דלעיל, (ה) [סוף פי' המשנה שייך לע"יב], (ו) [מכאן שייך לע"יב], (ז) בק"ג פ"ח אות י"ד הגיה דל"ל אב,

תורה אור השלם

1. וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקָרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הִוא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשֻׁבוּ: ויקרא כה י
2. שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ: ויקרא כה ג
3. וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית וְעָשָׂת אֶת הַתְּבוּאָה לְשֶׁלֶשׁ הַשָּׁנִים: ויקרא כה כא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלימא וכו' משמע דהשנה זו: (ב) ד"ה שנת חמשים וכו' ומותר בשנת כל"ל ותיבת נמי נמחק: (ג) ד"ה ואי אתה מונה שנת חמשים ואחת. ק"ג עיין מה שפי' רש"י בראש השנה דף ט: (ד) ד"ה אמר להם וכו' ואי נמי אמרת יובל אינו עולה למנין שבוע כל"ל:

גליון הש"ם

גמ' דר"מ סבר לא מעייל. עיין לעיל דף יח ע"ב: בהר"ן ד"ה אסור בה. פשיטא דהשנה. ע' רל"ק ירמיה כח יז:

תוספות

הלך אחר רוב שנים. ולא אית בהו עיבור וכשנדר בשבט ונאסר בחדש העיבור יהיה מותר בחדש אחד לפני ראש השנה קמ"ל דמולה עד סופה נקראת שנה: יין שאני טועם יובל. ה"ה דמלי למיפני כי אמר היובל ומיירי [שעומד] באמצע היובל בשנה ומיתסר עד סוף היובל ומיבעיא בשהגיע שנת היובל כלפני חמשים ומיתסר או כלאחר ומרי אי נמי לפ' שני דפרישת במתני' עומד בשנת יובל עצמו מיבעי ליה אם נאסר בה דאי כלפני חמשים ולא נתכוון לאסור אלא במנויין הבא עליו: ת"ש. מפלוגתא דר' יהודה ורבנן דתניא שנת חמשים ואי אתה מונה שנת חמשים ואחת מכאן שאין שנת חמשים נמנית במנין שמיטה שאם היה ממנה א"כ היא אחת למנין שמיטה א"כ נמ"ק שנת חמשים כלפני שהרי אינו ממנה לאחריו בשמיטה ולר' יהודה כלאחר חמשים: [ואין כאן] אלא חמש. כגון בשבוע ראשון שסמוך ליובל אחריו כשיגיע ס' שנים עם שנת היובל יהיה שמיטה ואסור בזריעה ומשמע להו דקרא מיירי בכל השמיטות אף בשמיטה הסמוכה ליובל: לדבריכם. שאתם סבורים להעמיד המקרא אף בשמיטה הסמוכה ליובל הרי אמר ועשת את התבואה לשלש השנים ומיירי בכל שמיטה ושמיטה שנה שנית מספקת לעצמה לשביעית ולשמינית עד אחר קציר והרי כאן ארבעה בשמיטה הסמוכה ליובל לפניה בשביעית ויובל אסורין בזריעה ועוד שנה שאחר היובל ושנה שנית הרי כאן ארבע: אלא בו'. ולא בכל שמיטות מיירי כלומר מה שמקשין לי מקרא דשש שנים איכא לאוקומי בשאר שני שבוע שבאמצע היובל: למימרא [דרבי מאיר כו'] כדפרישית במתניתין:

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"י מהל' נדרים הל' ד סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רכ סעי' ו:
יז ב מיי' שם הל"ה:
יח ג מיי' פ"י מהל' שמיטה ויובל הל"ז:

פירוש הרא"ש

למה לי למימר. פשיטא דהדש העיבור הוא בכלל השנה דבין פשוטה ובין מעוברת קרויה שנה: אלא לאו דאמר שנה. ואגב דומיה קא משמע לן דשנה כהשנה ואינו אסור אלא עד תשלום השנה דאי הוי כמו שנה אחת כיון דאסר עד תוך שנה אחרת בזמן הזה מאי נפקא מינה בעבורה: מהו דתימא הלך אחר רוב השנים. ולא היה בדעתו אלא עד תשלום ו' אלול: יובל מאי. אם אמר יובל זה מותר בשנת היובל או לא: תא שמע. דפליגתא דר' יהודה ורבנן היא: שנת חמשים אתה מונה ואי אתה מונה שנת חמשים ואחד. כלומר שנת חמשים אתה מונה לתשלום יובל שעבר ואי אתה מונה אותה להיות אחד ליובל הבא שתהא נקראת תחילת שנת השמיטה הבא: ורבי יהודה סבר דיובל היא תחלת שביעית הבאה. הלכך לרבנן אסור בשנת היובל ולר' יהודה מותר: ואין כאן אלא חמש. בשמיטה ראשונה של יובל: אמר להם לדבריכם. דבעיתו לפרושי דשבע שנים בכל השמיטות איירי ואמעו להכי אקשיתו לי מקרא נמי לדידכו ועשת את התבואה לשלש השנים דלא מציתו לאוקומי בכל השנים דשנה שלפני היובל צריכה לעשות לארבע השנים לעצמה ולשנה שביעית ולשנת היובל ולשנה שלאחר היובל עד הקציר: מתני' עד הפסח אסור עד שיגיע. משום דבסופיה שייך למתני' אסור נקט בריש נמי אסור: עד שיהא אסור עד שיצא. דמשמע כל זמן שהוא הווה: עד פני הפסח. ויש בתשמעות זה שלשה עניינים איכא למימר עד פני ימים האחרונים והיינו עד שיגיע ואיכא למימר עד פני ימים האחרונים ויהיה מותר בימים האחרונים ואיכא למימר עד פני פסח והיינו עד שילא ולקמן רבי מאיר עד שיגיע דלא מעייל איניש נפשיה לספיקא. ודבר המבורר לקרות פני הפסח קאמר והיינו עד שיגיע:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות